

MİLLÎ MÜDAFAA MÜKELLEFİYETİ KANUNU

Kanun Numarası : 3634
Kabul Tarihi : 7/6/1939
Yayımlandığı Resmî Gazete : Tarih: 16/6/1939 Sayı: 4234
Yayımlandığı Düstur : Tertip: 3 Cilt: 20 Sayfa: 512

BİRİNCİ FASIL Umumi Hükümler

Madde 1 – (Değişik birinci fıkra: 28/6/2001 - 4701/1 md.) Seferberlik ve savaş hali ile bu hallerin henüz ilan edilmemiş olduğu ancak savaşı gerektirebilecek bir durum meydana geldiği gerginlik ve kriz dönemlerinde yapılacak seferberlik hazırlıkları ile kıtaların toplanması esnasında, alelade vasıtalarla temin edilemeyen bütün askeri ihtiyaçları veya hizmetleri bu Kanun hükümleri dairesinde vermeye veya yapmaya her şahıs borçludur.

Bu mükellefiyetlerin Türk topraklarının tamamı veya bir kısmı üzerinde yapılmasına başlanacağı zamanı, Cumhurbaşkanı tayin eder.¹

Madde 2 – Milli Müdafaa mükellefiyetinin halkın kabiliyeti ve mevcut membarları ile mütenasip olarak tatbiki şarttır.

(Değişik: 26/6/2012-6336/10 md.) 18 yaşından aşağı, 65 yaşından yukarı ve malul ve sağlığı bozulmuş olanlarla, bakıma muhtaç çocuğu olan ve gebe bulunan kadınlar şahsi mükellefiyete tabi tutulmazlar.

Madde 3 – Bu kanunda yazılı istisnalardan başka verilen her şey veya yapılan her hizmet için sahibine değerince tazminat verilir.

(Ek fıkra: 19/6/2010-6000/8 md.) Kiralanan her türlü araç ve malın, sahibi ve/veya mal sahibi adına kullanan şahsın ihmal veya kusuru dışında zayi olması veya hasara uğraması durumunda, meydana gelen zarar ve hasarlar Devlet tarafından tazmin veya tamir olunur. Tazmini veya tamiri mümkün olmayanlar bu Kanunun ilgili maddelerinde belirtilen esaslara göre Devlet malı olarak satın alınır.

¹ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 15 inci maddesiyle, bu fıkroda yer alan "İcra Vekilleri Heyeti" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

Madde 4 – Bu kanunun koyduğu mükellefiyetin tatbikını istemek salahiyeti ancak ciheti askeriye aittir.

Tatbıkı istenilen mükellefiyetin mahiyetine ve mahal ve zamanına göre bu salahiyetin hangi askeri makamlar tarafından kullanılacağı Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelik ile tesbit olunur.²

Her teklif yazılı ve imzalı kağıtlarla yapılır. Bu kağıtlarda mükellefiyetin mahiyeti, miktarı ve mümkün oldukça devam müddeti gösterilir. Yapılan mükellefiyete karşı bir makbuz verilir.

Madde 5 – Zaruri hallerde Milli Müdafaa Vekilinin veyahut bir mevkiin müdafaasına memur kıtaların en büyük komutanının emrile harb mevkillerinde bulunan ahalinin iâşe ihtiyaçları dahi Milli Müdafaa mükellefiyeti yolu ile tedarik olunabilir.

İKİNCİ FASIL

Milli Müdafaa mükellefiyeti yolu ile tedarik olunacak maddeler

Madde 6 – Milli Müdafaa mükellefiyeti yolu ile tedariki caiz olan askeri ihtiyaçlar başlıca aşağıda yazılı olanlardır:

I - Erleri, askeri şahısları, kıtaları ve bütün asker hayvanlarını barındırmak için ve ordunun her türlü vazife ve hizmetlerine mütaallik levazım ve teçhizatının konulmasına, saklanmasına ve askeri memur ve müstahdemlerin vazifelerini ifa etmesine yarayan ve sahiplerine kati lüzumu olmıyan binalar,

II - Orduya lazım olan yiyecek, içecek ve giyecek maddeleri, hayvanlara lazım olan hububat, ot ve saman,

Binalara yerleştirilen ve ordugahda bulunan kıtalara lüzumlu yatak otu ve saman,

III - Binek ve nakil hizmeti için orduya yarayan motörlü ve motörsüz her nevi kara nakil vasıtaları,

Binek, yük ve koşum hayvanları mevcut semer, yular, hamut, her nevi koşum mevaddı gibi levazımı ile ve binek hayvanları, var ise, eyer takımile ve motörlü vasıtalar yedek alat ve edevat ve parçaları ile ve icabında sürücü, arabacı ve şoförlerle beraber,

IV - Bütün müstahdemin ve mürettebatı ile beraber deniz, göl, nehir ve kanallarda bulunan gemiler ve her türlü cer ve nakil vasıtaları,

V - Mürettebat ve müstahdemini ile ve bütün malzemesile beraber hava nakil vasıtaları,

VI - Değirmenler, fırınlar, fabrikalar, sınai müesseseler,

VII - Her nevi inşaata, tamirlere vesair askeri işlere lüzumlu olan bilümum malzeme, vasıtalar, aletler, makineler ve cihazlar,

VIII - Her türlü cer ve nakil vasıtaları ile hareket istihsal eden diğer vesait için muktazi kömür, benzin, mazot, yağ vesair mevât,

² 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 15 inci maddesiyle, bu fıkırdaki yer alan "nizamname" ibaresi "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelik" şeklinde değiştirilmiştir.

IX - Kılavuzlar, sailer, her türlü askeri hizmete lüzumlu işçiler,

X - Cephede ve asker veya sivil sıhhat teşkilatı olmıyan sair yerlerde yaralı ve hasta askerlere, işbu teşkilata gidebilecek veya sevkolunabilecek bir hale gelinciye kadar, mahalli idare veya köy heyetlerince münasip binalar veya evlerde yatırılıp bakmak hizmeti,

XI - Askeri teslihata, teçhizata, ilaçlara ve pansuman malzemelerine mütaallik her türlü eşya ve tıbbi ve cerrahi alat ve cihazlar, yatak takımı ve konaklamağa ait her türlü eşya ve maddeler,

XII - Askeri ihtiyaçlar için zaruri olan sair her türlü maddeler ve hizmetler,

(Değişik cümle : 28/6/2001 - 4701/2 md.) Seferberlikten gayri hallerde yukarıdaki fıkralarda yazılı olanlara Milli Müdafaa mükellefiyeti konulabilir.

(Son fıkra mülga : 28/6/2001 - 4701/2 md.)

Madde 7 – 6 ncı maddede gerek Milli Müdafaa mükellefiyeti vazolunan müessesesi dahilinde ve gerek sürücüsü olduğu nakil vasıtası başında çalıştırılmak üzere hakkında şahsen milli müdafaa mükellefiyeti tatbik olunan kimselerden askerlik mükellefiyeti haricinde bulunanlara istihdamları devam ettiği müddetçe ücret veya yevmiye veya tazminat verilir.

Bunların hal ilcasile kendilerini iâşe edememeleri, hastalanmaları, malûliyetleri veya vefatları halinde haklarında askerlik mükellefiyet dahili emsali gibi muamele yapılır.

ÜÇÜNCÜ FASIL

Milli Müdafaa mükellefiyetinin tatbik şekli

Madde 8 – Her vilayet ve kaza merkezinde en büyük mülkiye memurunun reisliği altında en büyük maliye memur ile askerlik şube reisi, askerlik şubesi bulunmıyan yerlerde jandarma komutanından ve belediye ile ticaret ve sanayi odası tarafından seçilecek birer zattan mürekkep bir milli müdafaa mükellefiyeti komisyonu bulunur. Ticaret ve sanayi odası bulunmayan yerlerde belediyeden iki aza seçilir.

Seferberlik Müdür veya memuru bulunan yerlerde bu müdür veya memur komisyonun tabii azasından olup büro ve yazı işlerini de görürler.

Komisyon mürettep adedinin yarısından bir fazlasile toplanır ve mevcudun ekseriyetile karar verir. Reylerde tesavi halinde reisin bulunduğu tarafın reyi kabul olunur.

Tazminat ve ödeme işleri hariç olmak üzere müstacel hususlarda Milli Müdafaa mükellefiyeti komisyonlarına izafeten muamele yapmak üzere Nahiye merkezlerinde, Nahiye Müdürünün reisliği altında jandarma komutanı ve varsa belediye reisinden, yok ise Nahiye merkezinin muhtarından ve köylerde muhtar ve ihtiyar heyetini teşkil edenlerden mürekkep muvakkat birer tali komisyon, teşkil olunabilir. Mülki teşkilatı olmayan yerlerde komisyon, belediye reisinin reisliği altında kurulur.

Bu tali komisyonların teşkili alakadar Milli Müdafaa mükellefiyet komisyonu kararıle yapılır. Müstacel olup ta muhabereye imkan bulunmazsa bu komisyonlar o işe mahsus olmak üzere kendiliğinden teşekkül edebilir.

Milli Müdafaa mükellefiyet komisyonları hazar vaktinde Milli Müdafaa Vekaletinden verilecek emir dairesinde ihsai ve ihzari tetkikler yaparlar.

Madde 9 – Milli Müdafaa mükellefiyetleri, Milli müdafaa mükellefiyeti komisyonları vasıtasile tatbik olunur.

Eğer bir mahalde Milli Müdafaa mükellefiyeti komisyonu bulunmaz veyahut bir mükellefiyetin acele tatbikına zaruret hasıl olup ta usulü dairesinde komisyona müracaata imkan bulunmazsa mükellefiyet doğrudan doğruya ciheti askeriyece tatbik olunabilir.

Her türlü teslimler askeri makamlarca tayin olunacak tesellüm heyetlerine makbuz mukabilinde yapılır. Bu makbuzların ziri ayrıca Milli Müdafaa mükellefiyeti komisyonları tarafından tasdik olunarak alakalıya verilir.

Madde 10 – Tesellüm heyetlerinin kurulma tarzı Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelik ile tesbit olunur.³

Milli Müdafaa mükellefiyeti komisyonları, istenilen şeyi mevcut olan ve olmıyan mükellef ahali üzerine tarh ve tevzi eder. Bu tevziin herkese ayırtsız ve fakat mevcutlarına göre bir nisbet dahilinde yapılması lazımdır.

Mükelleflerin gaybubeti halinde komisyonlar bu gibilere ait hisselerin ne suretle istifası lazım geleceğini kararlaştırarak halin icabettirdiği bütün tedbirleri alır.

DÖRDÜNCÜ FASIL

Milli Müdafaa mükellefiyeti yolu ile iskan ve konaklama

Madde 11 – (Değişik: 4/4/1945 - 4710/1 md.)

Tevakkuf veya yürüyüş ve gerekirse konuş halinde bulunan askeri kıtalara mensup askeri kişiler ve erler ve bunlara ait hayvan, eşya ve malzeme askeri binaların mevcut olmaması veya kafi gelmemesi halinde evvelce yazım sonucunda kabiliyeti tesbit edilmiş olan Devlete, özel idarelere, belediyelere, köylerin tüzelkişiliğine, vakfa, ortaklıklara ve derneklere ait binalı ve binasız gayrimenkullere ihtiyaca göre sıra ile vazıyed ve bunların da kafi gelmemesi halinde boş olanlarından başlayarak ahaliye ait olanlara başvurularak oralarda ibate ve muhafaza edilirler. Bu yerleşme ya sahiplerinin membaları gözönünde tutularak iskan namı altında veya bu şartlara uyulmıyarak ihtiyaç nispetinde ve yerlerinin istiap kabiliyetleri derecesine ve fakat yine içinde oturanların oturma hakları muhafaza edilerek konaklama tarzında yapılır.

İskan ve konaklama, bina sahiplerine, yatak, kap, kakak vermek ödevini yüklemes.

İskan edilen yerlerde su ve elektrik gibi şeyler ücretli ise bunların ciheti askeriyece

³ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 15 inci maddesiyle, bu fıkarda yer alan "nizamname" ibaresi "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelik" şeklinde değiştirilmiştir.

istihlak edilen miktarı ödenir.

İhtiyaç üzerine işgal edilen gayrimenkullerde de aynı suretle işlem yapılır.

Tevakkuf halinde geçici müfrez kıtalar ve münferit askeri kişiler şehirlerde, kasabalarda, köylerde ve münferit evlerde hep bu tarzda yerleştirilir.

Yukarda yazılı hallerde bina sahiplerinin ekonomik çalışmaları bozulmaz. Tarlalardan sahiplerinin ve işletenlerin ekip biçeceği kadar kısmı işgal edilmez. Milli Müdafaa Mükellefiyeti Komisyonunca takdir edilecek fazla tarla kısımlarına da lüzum hasıl olursa vaziyed edilir.

Madde 12 – 11 inci maddede yazılı bina, ahır ve mağazalar 8 inci maddede yazılı salahiyetli komisyonlar tarafından askeri makamlarca da muvafık görülmek şartile tedarik olunur.

Madde 13 – Gerek iskan ve gerek konaklama için işgal olunabilecek bütün binalar, müesseseler, ambarlar, mağazalar, ahırlarla bunların istiaf kabiliyetleri en az üç senede bir Milli Müdafaa mükellefiyeti komisyonları tarafından tesbit ettirilir.

Madde 14 – Askeri kıtaların iskanı veya konaklaması lazım geldiği hallerde bunların oraya varacakları gün askeri makamlar tarafından mahallin Milli Müdafaa Mükellefiyeti Komisyonlarına bildirilir. Bu komisyonlar gösterilecek Milli Müdafaa mükellefiyeti emri üzerine birliklerin mümkün olduğu kadar toplu bir halde yerleştirilmelerini temin edecek surette tedbirler alırlar ve bu tedbirlere göre iskan varakaları yazarlar.

Madde 15 – Yanlarında asker iskan edilecek veya konaklatılacak kimselerin sıfat ve memuriyetleri ve içtimai vaziyetleri ne olursa olsun bunlar arasında hiç bir ayrılık gözetilmez.

Evlerinde erkeksiz yaşayan kadın ve kızların evlerine iskan veya konaklama yapılmaz.

Subay ve askeri memurlar dahil kendilerine ait olan hususi evler ve binalardan diğer ahali gibi iskan ve konaklama mükellefiyetile mükelleftirler.

Madde 16 – Sükna mükellefiyetinin müsavi ve adaletli bir tarzda tevzi edilmiş olup olmadığı Milli Müdafaa Mükellefiyeti Komisyonları tarafından kontrol edilir.

Seferberlikten gayri hallerde gaip şahısların ikametgahlarına vaziyed olunmazsa başka bir mahalde bedeli gaibe ait üzere sükna temin olunur.

Evvelce Milli Müdafaa Mükellefiyetine tabi tutularak askeri makamların işgali altında bulunmakta olan umumi ve hususi binalar iskan ve konaklama mükellefiyetinin tevzii sırasında artık nazara alınmaz.

Madde 17 – (Değişik: 4/4/1945 - 4710/1 md.)

Askeri kıtaların iskan edildikleri veya konakladıkları binalı ve binasız gayrimenkullerde sebep oldukları bütün zararlardan Devlet sorumludur.

Sonradan uyuşmazlığı mucip olmamak için mümkün olan hallerde gayrimenkullerin

ne halde olduklarının, kullanılmak üzere bırakılmış eşya mevcut ise hal ve niteliklerinin, işgal eden kıtadan bir subay ile mal sahipleri veya temsilcileri tarafından işgalden evvel imza edilecek zabıt varakasıyla belirtilmesi ödevlidir. Bunun bir sureti komisyona, diğer bir sureti ilgili kişiye verilir.

Madde 18 – Binaların boşaltılması:

Ciheti askeriye, iskan veya konaklama suretile işgal olunan binaların tahliyesinden Milli Müdafaa Mükellefiyeti Komisyonunu haberdar eder. Mümkün olan ahvalda bu ihbar tahliyeden evvel yapılır. Komisyon ihbar üzerine keyfiyeti derhal mal sahiplerine veya birlikte sakin olan ailesi efradına tebliğ eder, bunlar mallarında bir hasar vukua geldiğini iddia ettikleri takdirde tebliği takip eden 24 saat zarfında komisyona müracaatla hasarın tesbitini isteyebilirler. Tahliye olunan binanın sahibi veya birlikte sakin olan aileleri efradından bir kimse bulunmadığı takdirde komisyon derhal işgalden mütevellit bir hasar vukua gelmiş olup olmadığını resen tesbit eder ve keyfiyeti bir ay müddetle ilanen tebliğ eder.

Yukarıdaki fıkralarda gösterilen şekillerde tesbit edilen hasar miktarını kabul etmeyenler üç gün zarfında salahiyettar mahkemeye müracaat ederler. Bu müddet zarfında müracaat etmeyenler artık ayrıca hasar iddiasında bulunamazlar.

Madde 19 – (Değişik: 4/4/1945 - 4710/1 md.)

Binalı binasız gayrimenkullerin işgaline mukabil sahiplerine memleket rayicine göre takdir edilecek bir kira verilir. Aşağıdaki hallerde iskan ve konaklama parasızdır:

- 1 - Seferberlik yapılan mıntakalarda ve seferberlik süresince aynı kıtaların veya başka kıtaların aynı kimse nezdinde iskan edildikleri veya konakladıkları ceman beş gün.
- 2 - Toplama mahalline giderek veya toplama mahallinde aynı veya başka başka kıtaların aynı kimse nezdinde iskanları veya konaklamaları hallerinde her ay için en çok üç gece.
- 3 - Manevra yapan kıtaların iskanları veya konaklamaları hallerinde.

Madde 20 – Askeri kıtaların iskanları veya konaklamaları parasız olduğu hallerde hayvanların gübreleri mülk sahibine bırakılır.

BEŞİNCİ FASIL

Hazar ve seferde kara nakil vasıtalarına Milli Müdafaa mükellefiyeti tatbıkı

Madde 21 – Nakil vasıtalarının hazaarda tahrir ve tasnifine ve kanunun birinci maddesinde yazılı hallerde bu vasıtalara Milli Müdafaa mükellefiyeti tatbıkına ve celbine tesellüm komisyonuna ve bulunmadığı halde askerlik şubesine teslimine ait bütün işler, Milli Müdafaa Vekaletinin emri dahilinde, 8 inci maddede yazılı harb mükellefiyeti komisyonları tarafından yapılır.

A - Hazaarda tahrir, tasnifi işleri:

Madde 22 – Milli Müdafaa mükellefiyeti tatbik olunacak kara nakil vasıtaları şunlardır:

1 - Binek, yük veya koşum hayvanı olarak at (aygır, iğdiş), kısırak, katır, eşek, deve, manda, öküz,

2 - Bunların çektiği her nevi araba, kızak,

3 - Bisiklet, binek otomobil, her büyüklükte yük otomobili, motosiklet, cer için traktör ve emsali.⁴

Madde 23 – En az üç senede bir Milli Müdafaa Vekaletinin tesbit ettiği zamanlarda harp mükellefiyeti komisyonları tarafından nakil vasıtalarının tahriri yaptırılır. Nakil vasıtalarının tahrir heyetinde:

Askerlik şube reisi veya şubeden bir subay,

Askeri bir baytar, bulunmadığı halde Hükümet veya belediye baytarı, bunlar da yok ise hariçten serbest bir baytar ve bu da bulunmazsa atlı sınıftan bir subay,

(Şehir veya kasabalarda belediyenin seçeceği bir kişi, köylerde köy muhtarı ve motörlü kara vasıtalarının tahrir eden heyete baytar yerine bir makine mütehassısı bulunur.)

Madde 24 – 23 üncü maddede yazılı heyetler köy, köy dolaşarak nakil vasıtalarını ve teçhizatını muayene ve tesbit ederler. Mintakanın geniş ve köy adedinin fazla olması yüzünden bu tahririn uzun süreceği yerlerde bir kaç köyün nakil vasıtaları bütün techizatı ile merkezi bir köyde toplatılarak ve fakat yığıntıya meydan verilmiyerek muayene ve tahrir orada yapılır. Ancak bu merkezin köylerden 10 kilometreden fazla uzak olmaması ve toplantı gününün en az bir hafta evvel bildirilmesi suretiyle toplanmanın temin olunması lazımdır.

Madde 25 – (Değişik: 10/6/1959 - 7343/1 md.)

Tahrir heyetleri senede bir defa, erlerin yoklamaları zamanında merkeze gelen köy ihtiyar heyetlerinin seçeceği adamları ve merkezde muhtarları komisyona çağırarak bütün nakliye vasıtaları hakkında verecekleri son malûmatı tahrir defterine adedi fazla olanlar başa geçirilmek üzere kayıt ve işaret ederler. Tahrir heyetleri o sene Ocağın birinde yaş itibariyle Milli Müdafaa Mükellefiyeti tatbikine elverişli olan hayvanlardan at, iğdiş ve kısıraklarda 4 - 15 (dahil) ve katırlarda 4 - 20 (dahil), eşeklerde 4 - 15 (dahil), manda ve öküzlerde 3 - 12 (dahil), develerde 4 - 15 (dahil), yaşında olanlarla 3 yaşına (dahil) kadar olan tayların tahrir, tetkik ve tasnif işlerini yaparlar.

Öküz cinsinden çift hayvanı yazımlarında ikiden fazla hayvan sahipleri deftere hayvanları adedine göre baştan itibaren sıra ile yazılırlar. İki hayvan sahipleri arasında sıra kur'a ile tayin olunur.

Hayvanların yaşları doğdukları senenin Ocak ayının birinci gününden başlar.

Madde 26 – Tahrir heyetlerinde çalışan serbest baytarlarla serbest makine

⁴ 18/1/1940 tarih ve 3780 sayılı Milli Korunma Kanununun 41 inci maddesiyle "Ekilen her dört hektar arazi için bir çift öküz Milli Müdafaa mükellefiyetinden istisna edilir." hükmü getirilmiştir.

mühassıslarına bu vazifede kullanıldıkları müddetçe Milli Müdafaa bütçesinden Vekaletçe tesbit edilecek miktarda ücret verilir.

Gerek bunlara ve gerekse tahrir heyetinde çalışan diğer memurlara harcırah kararnamesine göre Milli Müdafaa Vekaleti bütçesinden harcırah verilir.⁵

Madde 27 – (Değişik: 10/6/1959 - 7343/1 Md.)

Tahrire tabi nakil vasıtalarının başkalarına satılması veya her hangi bir sebeple elden çıkarılması halinde on gün içinde sahipleri mahalle veya köylerde muhtar ve ihtiyar heyetlerine, muhtar ve ihtiyar heyetleri de 28 inci maddede yazılı müddet zarfında tasdikli bir liste halinde Milli Müdafaa Mükellefiyeti komisyonlarına bildirmeye, alanlar da mahalle veya köylerde aynı makamlara kaydettirmeye mecburdurlar. Bu sonuncular daha evvel diğer bir mahalde elden çıkarılmışlarsa o mahaldeki salahiyetli makamlara yazdırırlar. Köy ve mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri hizada tahrir işlerinin ve seferde Milli Müdafaa mükellefiyeti işlerinin vaktinde ve doğru olarak yapılmasını takip etmeye ve kanunun dışında hareket edenleri komisyonlara haber vermeye mecburdurlar.

Madde 28 – (Değişik: 10/6/1959 - 7343/1 md.)

Köy ve mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri, 27 inci madde mucibince kendilerine bildirilen mıntakalarındaki nakil vasıtalarının değişikliklerini mahalleri Milli Müdafaa Mükellefiyeti komisyonlarına her üç ay nihayetinde bildirmeye mecburdurlar.

B - Motörsüz her türlü kara nakil vasıtalarına Milli Müdafaa mükellefiyeti tatbiki

Madde 29 – Kanunun birinci maddesinde yazılı hallerde ordu nakil vasıtaları için lüzumu olup 22 nci maddede yazılı at, aygır, iğdiş, kısarak, katır, eşek, deve, öküz, manda ile bunların çektiği her türlü araba ve kızaklar ve bisikletler Milli Müdafaa mükellefiyeti yolu ile alınabilir.

25 inci maddede yazılı orduya elverili yaşta olanlar alındıktan sonra yine ihtiyaç hasıl olursa Milli Müdafaa Vekaleti daha yaşlılara müracaat etmek salahiyetini haizdir.

Madde 30 – Aşağıda yazılı nakil vasıtalarına Milli Müdafaa mükellefiyeti tatbik edilmez:⁶

I - Cumhurreisinin istimaline mahsus atlar ve arabalar,

II - Memurların vazife ifası için kullanmağa mecbur oldukları atlar ve arabalar
"Bunların miktarı Cumhurbaşkanlığı kararile hizada tesbit olunur",

III - Damızlık olduğu Hükümetçe tasdik edilmiş bütün hayvanlarla gebe olan ve altı ay "Altı ay dahil"lığa kadar yavrusu bulunan kısaraklar, eşekler ve develer,

⁵ Harcıraha ilişkin hükümler, 10/2/1954 tarih ve 6245 sayılı Kanunun 63 üncü maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır.

⁶ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 15 inci maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasının (II) numaralı bendi ile (V) numaralı bendinde yer alan "İcra Vekilleri Heyeti" ibareleri "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

IV - Harp teklifleri tatbikına takaddüm eden senenin birinci Kanununda 24 üncü maddede yazılı asgari yaşlardan aşağı olan hayvanlar,

V - Umumi, mülhak ve hususi bütçelerle idare olunan dairelerle belediyelerde ve Amme hizmetleri gören müesseselerde bulunan motörsüz kara nakil vasıtaları (Hizmet ve miktarları İcra Cumhurbaşkanı kararıle tesbit olunur),

VI - Demiryollarında ve madenlerde çalıştırılan nakil vasıtaları,

VII - Posta idaresine ait ve bu idarelerle mukavele akdeden şahısların posta işlerinde kullandıkları vasıtalar.

Madde 31 – Demiryolları ve maden şirketlerinde çalıştırılan nakil vasıtalarına ancak müesseselerile beraber Milli Müdafaa mükellefiyeti tatbik olunabilir.

Madde 32 – Kanunun birinci maddesinde yazılı hallerde Milli Müdafaa mükellefiyeti yolu ile alınacak nakil vasıtalarının cins ve miktarı Milli Müdafaa Vekaletince tesbit olunur ve kolordulardan askerlik şubeleri vasıtasile Milli Müdafaa mükellefiyetleri komisyonlarına bildirilir. Fevkalade hallerde bu salahiyet mahallinin en büyük komutanı tarafından kullanılabilir. Komisyonlar bu miktarı askerlik şubelerinden bildirilen yüzde nisbetinde köy ve mahallere taksim ederler.

Madde 33 – Mahallin en büyük mülkiye memuru bildirilecek tertibata göre mıntıkasında celbi gerekli nakil vasıtalarının tayin edilen mahal ve zamanda bulundurulmasını sahiplerine tebliğ eder.

İstenilen nakil vasıtalarının zamanında ve tam olarak getirilip ciheti askeriye teslim edilmesini temin etmemekten alakalı mülkiye memurları mesuldürler.

Madde 34 – 32 nci maddede yazıldığı üzere seferberlik tertibatında bildirilen nakil vasıtalarından celb olunabilenler ihtiyacı karşılamaz veya her hangi bir sebeple teslim işi gecikirse seferberliği geciktirmemek için derhal istifade kabil olan civar mahallerdeki nakliye vasıtalarına defterlerindeki sıraya riayet olunarak vaziyed edilebilir.

Fevkalade ahval müstesna olmak üzere bu suretle nakil vasıtalarına vaz'iyed edilen mahallerin nispet derecesine kadar diğer mahallerden de nakil vasıtası alınmadıkça artık bu mahallerden bir daha nakil vasıtası alınamaz.

Madde 35 – Arabalar, mevcut koşum hayvanları ve koşumlarile beraber alınır.

Madde 36 – Milli Müdafaa mükellefiyeti yolu ile alınacak hayvanların bedeli ırklarına, hizmetlerine ve yaşlarına göre evvelden tayin ve tesbit olunur.

Bunun için her hizmetten olan hayvanlar üç kısma ayrılır:

I - On yaşından aşağı olanlar,

II - On, on bir, on iki yaşında olanlar,

III - On üç ve daha yaşlı olanlar.

Her hizmette on yaşından aşağı hayvanlardan ordunun istediği şartlar, haiz ve en müsait yaşta olanına, ileriki sene rayıcı düşünülerek, tayin olunacak fiat o senenin bütçesinde gösterilir. Aynı hizmetteki diğer hayvanlara bütçede yazılı fiattan aşağı olmak üzere nasıl kıymet takdir edileceği Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelik ile tesbit olunur.⁷

Komisyon bütçeye konulan kıymetten aşağı veya yüzde yirmi beşinden fazla olmamak şartile daha yüksek fiatla da hayvan alabilir.

Komisyonca takdir edilen kıymet yüzde yirmi beşten ziyade ise Milli Müdafaa Vekaletinin muvafakatı alınmak lazımdır.

Araba, koşum takımları, semer, yular, hamut, eyer takımlarının kıymetleri her sene her askerlik dairesi mıntakası dahilinde bulunan Milli Müdafaa mükellefiyeti komisyonları vasıtasile takdir edilecek fiatların vasatisine göre tesbit edilir.

C - Motörlü kara nakil vasıtalarına Milli Müdafaa mükellefiyeti tatbiki

Madde 37 – Kanunun birinci maddesinde yazılı hallerde orduya lazım olan binek, yük otomobillerile her türlü motörlü nakil ve cer vasıtaları, diğer kara nakil vasıtaları hakkındaki hükümlere tabi olarak Milli Müdafaa mükellefiyeti yolu ile alınabilir.

Madde 38 – (Değişik: 19/6/2010-6000/9 md.)

Milli Müdafaa mükellefiyeti konulacak motorlu binek, nakil ve cer vasıtalarından ordunun istediği şartları haiz cinstekilerin günlük kira bedelleri, o yılın bütçesinde gösterilir. Satın almak durumunda kalınacak araçların fiyatları da hiç kullanılmamış aynı nitelikteki yeni bir motorlu vasıtanın değerine göre tespit edilerek, o yılın bütçesinde gösterilir.

Motorlu binek, nakil ve cer vasıtaları fiyat tespitine esas olmak üzere, özellikleri itibarıyla üç kısma ayrılabilir:

I- İmal tarihinden itibaren iki yıl geçmeyenler,

II- İmal tarihinden itibaren iki ila dört yıl geçmiş olanlar,

III- İmal tarihinden itibaren beş yıl ve daha fazla geçmiş olanlar.

Satın alınacak diğer motorlu vasıtalara; cins ve markaları, imal tarihleri, kullanım ve bakım durumlarına göre, bütçede yazılı değerden aşağı olmak üzere verilecek kıymetin ne suretle takdir edileceği, Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelik ile tespit edilir.⁸

Milli Müdafaa mükellefiyeti komisyonu, bütçede yazılı değerden aşağı bir fiyatla veya yüzde yirmi beşinden fazla olmamak şartıyla daha yüksek bir bedel ile motorlu vasıtaları kiralayabilir veya satın alabilir. Komisyonca takdir edilen kıymet yüzde yirmi beşten fazla ise Milli Savunma Bakanlığının muvafakatı alınır.

Madde 39 – Motörlü, binek, nakil ve cer vasıtaları mevcut bütün teferruat ve yedek

⁷ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 15 inci maddesiyle, bu fıkra da yer alan "nizamname" ibaresi "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelik" şeklinde değiştirilmiştir.

⁸ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 15 inci maddesiyle, bu fıkra da yer alan "tüzük" ibaresi "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelik" şeklinde değiştirilmiştir.

alat ve parçalar ile beraber alınır.

(Değişik ikinci fıkra: 19/6/2010-6000/10 md.) Bunların komisyonlarca tetkik ve tespit olunacak kıymetleri, satın alınma durumunda kalınan vasıtaların bedellerine ilave edilir. Kiralanan araçlar için bu amaçla ayrı bir ödeme yapılmaz.

Madde 40 – Aşağıda yazılı motörlü binek nakil vasıtalarına Milli Müdafaa mükellefiyeti tatbik edilmez.

I - Cumhurreisinin istimaline mahsus binek otomobilleri,

II - Umumi, mülhak ve hususi bütçelerle idare olunan dairelerle belediyelerde ve Amme hizmetlerini gören müesseselerde bulunan motörlü binek ve nakil vasıtaları "Hizmet ve miktarları Cumhurbaşkanlığı kararıyla tesbit olunur",⁹

III - Posta idaresiyle mukavele akdeden şahısların posta işinde kullandıkları motorlú nakil vasıtaları.

Madde 41 – Motörlü ve motörsüz her türlü nakil vasıtalarının hazarda ne suretle tahrir, tasnif ve defterlere kaydedileceğı ve kanunun birinci maddesinde yazılı hallerde icap ettikçe ne suretle celp edilebilecekleri Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelik ile tespit olunur.¹⁰

ALTINCI FASIL

Demiryollarında, deniz ve hava yollarında ve deniz ve hava vasıtalarında ve limanlarda tatbik olunacak Milli Müdafaa mükellefiyeti

Madde 42 – Birinci maddede yazılı hallerde şirketlere veya şahıslara ait demiryollarıyla, deniz, göl, nehir, kanal ve hava yollarının ve limanlarının tamamen veya kısmen işletme işleri memurları ve müstahdemleri ve tesisatı ve işletme işlerine muktazi vasıtalarıyla birlikte,

Şirketlere veya şahıslara ait her nevi münferit deniz ve hava gemileri ve deniz nakliyatına ve işlerine hadim her nevi nakil, cer ve tahlisiye vasıtaları bütün levazım, teçhizatı ve memur ve müstahdemleriyle birlikte,

Şirketlere veya şahıslara ait hava limanları, tayyare meydanları ile yer tesisatına muktazi arazi,

Yukarıdaki fıkralarda gösterilen nakil vasıtalarının tamir ve inşasına ait her nevi tezgahlar, havuzlar, fabrikalar, vinç ve dubalar bütün levazım ve tesisat, memur ve müstahdemleriyle birlikte Milli Müdafaa mükellefiyetine tabi tutulabilirler.

⁹ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 15 inci maddesiyle, bu bentte yer alan "İcra Vekilleri Heyeti" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

¹⁰ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 15 inci maddesiyle, bu maddede yer alan "Nizamname" ibaresi "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelik" şeklinde değiştirilmiştir.

Madde 43 – Cumhurreisi için kullanılmağa ait vagonlar ve deniz ve hava binek vasıtalarıyla 40 ıncı, maddenin II, III üncü fıkralarında yazılı hizmetler için kullanılacak deniz, hava, binek ve nakliyat vasıtalarına bu hizmetlerde kullanıldığı müddetçe Milli Müdafaa mükellefiyeti tatbik olunamaz.

Madde 44 – Seferberlik ilan olunduğundan veya seferberliğe hazırlık kararı verildikten itibaren deniz, göl, kanal ve nehirlerdeki su nakil vasıtaları, bunları idare eden şirketler veya şahıslar tarafından askeri ihtiyaçlar için Başkomutanlıktan veya Genelkurmay Başkanlığından verilecek emre amade bulundurulacaktır.

Yolculuk halinde olan nakil vasıtaları seferberlik ilanına muttali olur olmaz en yakın Türk limanında tavakkuf ederek emir bekliyecektir.

Bu nakil vasıtalarından ne miktarının askeri ihtiyaçlara tahsis olunacağı Başkomutanlıkça tayin ve bunlar hakkında Milli Müdafaa mükellefiyeti tatbik olunur.

Yukarıki fıkralar mucibince emre amade bulunanlardan askeri ihtiyaçlara tahsis edilecekler tayin ve tebliğ olununcaya kadar geçecek zamandan yalnız üç gün için ücret ve tazminat verilmez.

Madde 45 – Milli Müdafaa mükellefiyetine tabi tutulan şirketlerin bütün vasıtaları ve mürettebatı kendi ihtisasları dahilinde Başkomutanlıkça tensip edilecek her yerde kullanılabilirler.

Madde 46 – 47 – (Mülga: 7/8/1944 - 4655/8 md.)

Madde 48 – Milli Müdafaa mükellefiyetine tabi tutulan şirketlere ait işletme işleri, memurları ve müstahdemleri, bütün nakil vasıtaları ve her nevi levazım ve tesisatı ile ve hususi şahıslara ait vasıtalar da bütün levazım, tesisat ve müstahdemleriyle birlikte otomatik bir şekilde 46 ncı maddede yazılı Umum Müdürlüklerin emrine girerler.

YEDİNCİ FASIL

Mahrukat madenlerine ait Milli Müdafaa mükeflefiyeti

Madde 49 – Birinci maddede yazılı hallerde mahrukata ait madenleri işletenler askeri ihtiyaçları temin için yıkanmış, yıkanmamış, imal edilmiş ve edilmemiş veya kok halinde veya her hangi bir suretle çıkarmış ve çıkarmakta bulunmuş oldukları mahrukat madenlerini ciheti askeriye emrine amade tutmağa ve madenlerini ciheti askeriye emrine işletmeğe mecburdurlar.

Milli Müdafaa mükellefiyetine tabi tutulan mahrukat madenlerini işleten müesseselerden vesaiti müsait olanlar mahrufat madenlerini mükellefiyetin tatbikini havi tebliğde gösterilen istasyon veya limanlarda veya tahmil mevkilerinde vagon veya vapur içinde teslim ederler. Vesaiti olmıyanlar mahrukat madenlerini teslim edinciye kadar yerlerinde stok halinde muhafaza ederler. Bu stoklarda hasıl olacak zararlar madeni işletenlere aittir.

Ancak ciheti askeriye'nin azami on beş gün içinde stok edilen mahrukat madenlerini teslim alması lazımdır. Bu müddet zarfında teslim alınmadığı takdirde bundan doğacak zarar ve ziyandan Devlet mes'uldür.

Milli Müdafaa mükellefiyeti tatbik edilen mahrukat madenleri - bu mükellefiyetin tatbiki devam ettiği müddetçe - sahipleri tarafından Vekaletin müsaadesi olmadıkça başkalarına verilemez.

Milli Müdafaa mükellefiyeti tatbik edilen müesseselerin işleyebilmesi için kafi malzeme, memur ve müstahdemi yok ise bunlar ciheti askeriyece Milli Müdafaa mükellefiyeti yolu ile ayrıca temin olunabilir.

İşletenlere yirmi dört saat evvel tebliğ edilmek şartıyla henüz çıkarılmamış veya çıkarılmakta olan maden kısımları üzerine Milli Müdafaa mükellefiyeti tatbikatından tazminatsız vazgeçilebilir.

Madde 50 – Devlet idare ve müesseselerine bağlı mahrukat madenleri hakkında 46 ve 47 nci madde hükümlerine göre muamele olunur.

Madde 51 – Haklarında 49 uncu madde mucibince Milli Müdafaa mükellefiyeti tatbik olunan mahrukat madenlerinin işletilmesi Cumhurbaşkanının kararıyla kendi vasıtasıyla işletmek üzere ciheti askeriye bırakılabileceği gibi Devlet idare ve müesseselerine bağlı teşekküllere de devrolunabilir.¹¹

SEKİZİNCİ FASIL

Sınai müesseselere ait Milli Müdafaa mükellefiyeti

Madde 52 – (Değişik: 10/6/1959 - 7343/1 md.)

Birinci maddede yazılı hallerde her türlü sanayi müesseseleri işletenler askeri ihtiyaçları temin için bütün eşhas, tesisat ve iptidai maddeleriyle bütün mahsul ve mamullerini tebliğ olunacak bir Milli Müdafaa Mükellefiyeti emri üzerine ciheti askeriye emrine vermeye ve işletmeye mecbur tutulabilirler.

Milli Müdafaa Mükellefiyeti ne kadar devam ederse etsin müesseseleri işletenler ciheti askeriye'nin müsaadesi olmadıkça mükellefiyetin tatbik olduğu hiçbir şeyi harice veremezler.

Milli Müdafaa Mükellefiyeti tatbik edilen müesseselerde istihdam vasıtalarının kifayetsizliği halinde bu noksan hariçten Milli Müdafaa Mükellefiyeti yoluyla tedarik olunur ve şu halde ciheti askeriye müessesenin tamamına veya bir kısmına el koyarak tamamlanan vasıtalarla işleteceği gibi kısmen veya tamamen başka bir mahalle nakil veya diğer bir istihsal için de istimal edebilir. Ancak, el koymadan evvel işletenler veya mümessilleri ve bunlar bulunmazsa bağlı bulunduğu veya en yakın muhtar ve ihtiyar heyeti huzurunda müessesede mevcut bütün tesisat, malzeme ve mahsullerin stokları bir deftere yazılarak tesbit ve ziri sayımda bulunanlara imza ettirilir. Bu defterin bir sureti mal sahibine verilir.

¹¹ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 15 inci maddesiyle, bu maddede yer alan "İcra Vekilleri Heyeti" ibaresi "Cumhurbaşkanı" değiştirilmiştir.

Ciheti askeriye, müesseseyi işlettiği müddetçe askeri işlere mani olmamak üzere müessese sahibi çalışmasına devam edebilir.

Madde 53 – Milli Müdafaa mükellefiyeti tatbik olunan sınai müesseselerle esasen ciheti askeriye ait olan askeri müesseseler için lüzumlu olan bütün madenler yedinci fasılda bahsolunan mahrukat madenleri için yazılı hükümler ve şartlar dahilinde Milli Müdafaa mükellefiyetine tabi tutulabilirler.

Madde 54 – Devlet İdare ve Müesseselerine bağlı Sınai Müesseseler hakkında 46 ve 47 nci maddeler hükümlerine göre muamele olunur.

Madde 55 – Haklarında 52 nci madde mücibince Milli Müdafaa Mükellefiyeti tatbik olunan sınai müesseselerin işletilmesi Cumhurbaşkanlığı kararıyla kendi vasıtasıyla işletmek üzere ciheti askeriye bırakılabileceği gibi Devlet Daire ve Müesseselerine bağlı teşekküllere de devrolunabilir.¹²

DOKUZUNCU FASIL

Gümrük ambarlarında ve antrepolarında, silolarda, umumi mağazalarda vesairede bulunan tüccar mallarına Milli Müdafaa mükellefiyeti tatbiki

Madde 56 – Birinci maddede yazılı hallerde gümrük ambarlarında ve antrepolarında, silolarda, umumi mağazalarda vesair ambar ve depolarda ve haklarında Milli Müdafaa mükellefiyeti tatbik olunan 6,7, 8 inci fasıllarda yazılı müessese ve nakil vasıtalarında bulunan ticari mallara doğrudan doğruya Milli Müdafaa mükellefiyeti tatbik olunabilir.

Milli Müdafaa mükellefiyeti emri, yukarıda yazılı yerleri idare edenlere tebliğ edilir ve bunlar Milli Müdafaa mükellefiyeti tatbiki muamelelerinde mal sahiplerinin kanuni mümessilleri addolunur. Yalnız tazminatın miktarı hakkında tebligat ile tediyeler mal sahiplerine yapılır. Bu maddede yazılı mükellefiyetlerin tatbikından doğacak tazminat 58 inci maddenin hükümleri dairesinde Milli Müdafaa mükellefiyeti komisyonları tarafından takdir ettirilir. Biçilen kıymetin alakalıları tarafından kabul edilmemesi halinde tazminat miktarı 58 inci maddede yazıldığı üzere sulh hakimi veya asliye mahkemesi tarafından tayin olunur.

Milli Müdafaa mükellefiyeti tatbiki, gümrükler, silolar, umumi mağazalar ve diğer ambar ve depolar idarelerini müstevdi sıfatıyla taahhütlerinden kurtarır ve bu mallar ile olan alakalarına son verir.

Fakat bu idarelerin Milli Müdafaa mükellefiyeti tatbik olunan mallar üzerindeki hak ve imtiyazları tediye olunacak tazminata geçer.

Gümrük, ambar ve antrepolarında Milli Müdafaa mükellefiyetine tabi tutulan mallardan henüz gümrüklenmemiş olanlar için takdir edilecek tazminat sıf kıymeti geçemez ve bu mallardan gümrük resmi ve diğer teklifler alınmaz.

¹² 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 15 inci maddesiyle, bu maddede yer alan "İcra Vekilleri Heyeti" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

Triptik ve gümrük geçiş karnesile geçen hava ve kara nakil vasıtaları bedelleri dahi triptik ve karnede yazılı resim ve vergiler indirilerek takdir ve tayin edilir.

ONUNCU FASIL

 deme işleri

Madde 57 – 6 ncı maddenin I, II, III ve VII işaretli fıkralarında yazılı Milli M dafa mükellefiyetlerinin tatbik edildiği yerlerin Milli M dafa mükellefiyeti komisyonları mümkün olduğu kadar kısa bir müddet içinde:

A - Milli M dafa mükellefiyeti emirlerinin birer örneğini,

B - Bu yol ile askeri ihtiyaçları temin eden şahısların adlarını,

C - Verilen şeyin cins ve vasfı ve nevi ve kalitesi veya yapılan hizmetin neden ibaret olduğunu ve miktarlarını,

D - Milli M dafa mükellefiyetinin tatbıkı tarihlerini,

E - Mal sahipleri tarafından istenilen fiatları gösterir bir beyanname tanzim ederek askeri makama verir.

Askeri makam I ve II nci fıkralarda yazılı işler ve maddeler için mahalli belediye ve ticaret ve sanayi odalarından alınacak rayiç mazbatalarına ve rayicin onlar tarafından tayin mümkün olamadığı hallerde erbabı ihtisastan alınacak vesikaya ve şakaca var ise mucip sebeplere istinaden ve III üncü fıkrada yazılı motörlü ve motörsüz nakliye vesaiti için salahi yetli komisyonların 36 ncı ve 38 inci maddelerde yazıldığı veçhile tanzim edecekleri mazbatalarına göre tazminat miktarlarını tesbit eder.

Madde 58 – Askeri makam kararını   gün içinde komisyona bildirir ve bu bildiriliş tarihinden itibaren 24 saat içinde karar alakalı şahıslara tebliğ olunur.

Alakalılar bu tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içinde tesbit edilen miktarı kabul edip etmediklerini komisyona bildirmeğe mecburdurlar.

Kabul edilmediği bu müddet zarfında bildirilmeyen miktarlar katileşir. Ademi kabule dair olan cevaplarda mucip sebepleri gösterilmelidir. Komisyon cevap üzerine tetkikatını yapar ve kararını verir. Bu kararın tebliği tarihinden itibaren alakalı   gün zarfında salahi yetli mahkemeye müracaat etmediği takdirde bu karar katileşir.

Hakim kısa bir zaman içinde işe vaziyet ederek evvela iki tarafı uzlaştırmağa çalışır.

İddiaları gösteren kağıtların Milli M dafa mükellefiyetleri komisyonuna tevdi edildiği tarihten itibaren üç ay geçer ve alınan şey veya yapılan hizmet bedeli tayin edilmemiş ve alakalılara bir tebliğ de yapılmamış olursa alakalılar salahi yetli mahkemelere müracaat edebilirler.

Her iki halde de dava basit usulü mahkemeye tabidir.

Bu fıkranın hükmü 11 inci maddede yazılı iskan ve konaklamadan doğacak zarar ve ziyan iddialarına da şamildir.

Bu davalar için mahkeme harc ve masrafları alınmaz.

Madde 59 – Milli Müdafaa mükellefiyetleri komisyonları 58 inci maddenin ikinci fıkrasında yazılı 15 günlük mühletin bitmesinden sonra alakalıların kabulleri veya susmaları ile veya mahkemelerin hükümleriyle katileşen tazminat bedellerini gösterir cetveller tanzim ederler. Bu cetveller mündericatı alakalı askeri makamlar tarafından sahipleri namına usulü veçhile tahakkuk ettirilir. Tahakkuk eden bedeller malsandıkları tarafından nakden tesviye olunur.

Seferberlikte, seferberliğin hitamından itibaren bir sene zarfında ödenmek üzere, bu bedeller mukabilinde tesellüm tarihinden itibaren % 5 faize tabi hazine bonusu verilebilir.

Madde 60 – Bu kanunun 6, 7, 8 ve 9 uncu fasıllarında yazılı şirketlere ve şahıslara ait müesseselerin ciheti askeriye namına işletilmesinden veya vesait, levazım, mamül ve mahsüllerine vaziyed edilmesinden doğacak tazminat miktarı askeri ve sivil azadan mürekkep ve sivil aza miktarı fazla olmak üzere teşkil olunacak komisyonlar tarafından takdir olunur. Sivil azalar alakalı vekaletlerce, askeri aza da Milli Müdafaa Vekaletince tayin olunurlar. Bu komisyonların azalarının adedi 3 ten aşağı, 7 den ziyade olamaz. Milli Müdafaa Vekaleti, komisyonun vazifelerini ve nerede toplanacağını tayin eder.

Bu hallerde de 58 inci madde hükmü cereyan eder. Katileşen tazminat bedelleri 59 uncu maddede yazılı olduğu gibi tahakkuk ve tediye ettirilir.

Bu kabil müesseselerin idare masrafları bonoya raptedilmeden tediye edilir.

Madde 61 – Milli Müdafaa Mükellefiyeti tatbik edilen demiryolları ile deniz, göl, kanal, nehir, hava kıtalarında ticari nakliyatın ve limanlarda ticari işlerin kesilmesi halinde Devlettten bir güne tazminat istenemez.

ONBİRİNCİ FASIL

Manevralar ve atışlar hakkındaki umumi hükümler

Madde 62 – I - Manevralar dolayısıyla vukua gelen zarar ve hasarlar Devlet tarafından tazmin olunur.

II - Bu zararlar hak sahipleri tarafından kıtaların geçtiği günü takip eden beş gün içinde Milli Müdafaa mükellefiyeti komisyonlarına bildirilir. Bu komisyon bu gibi müracaatları taalluku olan kıta komutanlarına tebliğ eder. Beş gün zarfında mazeretsiz müracaat etmeyenler, haklarını ıskat, etmiş olurlar.

Manevrayı yapan kıtaların komutanına bağlı bir komisyon zarar ika edildiğinden bahsile vukubulan müracaatları tetkik ve zarar miktarını tesbit eder. Alakadarlarca kabul edilmesi halinde bu mikdarlar derhal ödenir.

III - Şikayetçi, komisyonun tesbit ettiği miktarı kabul etmezse keyfiyet 58 inci madde hükümlerine göre halledilir.

Madde 63 – Sahipli arazide atış yapılması esnasında ika edilen maddi zararlar ve atış

dolayısıyla sahiplerinin istifadeleri menedilmek suretile vukua getirilen mahrumiyetler Devlet tarafından tazmin olunur.

Bu zararların tesbit ve tazmini 62 nci maddenin II ve III işaretli fıkralarında yazılı hükümlere göre yapılır.

ONİKİNCİ FASIL

Cezai hükümler

Madde 64 – (Değişik: 23/1/2008-5728/101 md.)

Milli Müdafaa mükellefiyetine tabi tutulan, mallarını mevcut olmasına rağmen vermeyenlerden bu mallar zorla alınır ve haklarında üç aya kadar hapis cezasına hükmolunur.

Madde 65 – (Değişik: 23/1/2008-5728/102 md.)

Bu Kanun mucibince salahiyyetli makamlara bildirmeğe mecbur oldukları hususâtı suiniyetle yanlış olarak bildirenler haklarında üç aya kadar hapis cezasına hükmolunur.

Madde 66 – Şahsen Milli Müdafaa mükellefiyetine tabi tutulan kimselerle bu kanunun 6,7 ve 8 inci fasıllarında yazılı müesseselerde müstahdem bulunmaları dolayısıyla askerlik kanunu mucibince tecil edilmiş olanlar hizmet yerini terkedecek olurlarsa askeri mahkemelerce bir aydan beş seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

Madde 67 – (Değişik: 23/1/2008-5728/103 md.)

27 nci maddede yazılı mecburiyetlere riayet etmeyenlere mahallî mülkî amir tarafından ikiyüz Türk Lirası idarî para cezası verilir.

Madde 68 – (Değişik: 26/11/1941 - 4130/1 md.)

(Değişik birinci fıkra: 23/1/2008-5728/104 md.) Kanunun 1 inci maddesinde yazılı hâllerde milli müdafaa mükellefiyetine tabi tutulduğu sahiplerine tebliğ edilen her türlü nakil ve cer vasıtalarını, kabul edilebilir bir sebebe dayanmaksızın milli müdafaa mükellefiyeti komisyonunun tayin ettiği müddet zarfında bildirdiği yerde bulundurmayanlar, yirmi günden az olmamak üzere adlî para cezası ile cezalandırılırlar.

Fevkalade hallerde salahiyyetli mercilerce talep vukuundan sonra ve seferberlik ilamından motörlü nakil vasıtalarının durumlarını kasten Orduca istifade edilemez bir hale getirmek suretiyle bozdukları veya bazı aksamını değiştirdikleri veyahut yedek alat veya parçalarını kasden saklıyarak komisyonlara noksan teslim ettikleri sabit olanlar, birinci fıkroda yazılı para cezasıyla birlikte üç aydan bir seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

Madde 69 – (Değişik: 23/1/2008-5728/105 md.)

Milli Müdafaa mükellefiyetine tabi tutulan madenleri işletenler mükellefiyet emrini

suiniyetle yapmadıkları takdirde altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Milli Müdafaa mükellefiyetinin tatbikinden sonra çıkarmış oldukları madenleri ciheti askeriye'nin müsaadesi olmaksızın başkalarına vermiş olanlar, birinci fıkra hükmüne göre verilen hapis cezasının yanı sıra beşbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır. Ancak, verilecek adlî para cezasının miktarı suçun konusunu oluşturan madenlerin piyasa değerinden az olamaz.

Madde 70 – (Değişik: 23/1/2008-5728/106 md.)

Milli Müdafaa mükellefiyetine tabi tutulan sınai müesseselerin sahipleri veya işletenleri mükellefiyet emrini suiniyetle yapmadıkları takdirde altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Milli Müdafaa mükellefiyetinin tatbikinden sonra ciheti askeriye'nin müsaadesi olmaksızın başkalarına mamul veya mahsul verenler, birinci fıkra hükmüne göre verilen hapis cezasının yanı sıra beşbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır. Ancak, verilecek adlî para cezasının miktarı suçun konusunu oluşturan mamul ve mahsullerin piyasa değerinden az olamaz.

Madde 71 – (Değişik: 23/1/2008-5728/107 md.)

Manevralarda atış yapılan ve hususi işaret ve alametlerle girilmesi yasak edilen yerlere girenler ve bu mahallere hayvan sokanlara mahallî mülkî amir tarafından elli Türk Lirası idarî para cezası verilir.

Madde 72 – Bu kanunla kendisine verilen vazife salahiyeti suistimal eden veya Milli Müdafaa mükellefiyeti yoluyla alınan her hangi bir şeye veya yapılan her hangi bir hizmete karşı makbuz vermeyen askeri şahıslar hizada Askeri Ceza Kanununun 115 inci ve seferberlikte 61 inci maddesine göre cezalandırılırlar.

Salahiyet ve mezuniyeti olmadığı halde her hangi bir Milli Müdafaa mükellefiyeti muamelesi yapan askeri şahıslar Askeri Ceza Kanununun 123 üncü maddesi mucibince ceza görürler.

Her iki halde de alakalılar istirdat veya tazminat talep edebilirler.

Müteferrik Hükümler

Madde 73 – Bu kanunun tatbikı esnasında ciheti askeriyece yapılacak bütün tebligat, kanunda başka merci gösterilmemesi halinde, doğrudan doğruya her mahallin en büyük mülkiye memuruna yapılır.

Madde 74 – Yabancı Devletlerin sefarethane ve konsoloshaneleriyle bunlara ve diplomasi memurlarına, siyasi murahhaslara ve konsoloslara ait eşya, nakil vasıtaları vesair maddeler mütekabiliyet şartıyla bu kanun hükümlerinden müstesnadır. Yabancı Devletlerin

fahri konsoloslarına ait olan binaların, konsolosluk işlerini ifaya tahsis edilmemiş bulunan kısmı ile ticaret malları bu istisnaya dahil değildir.

Bu hususlarda daha müsait bulunan muahede ve mukavelenameler, hükümleri mahfuzdur.

Madde 75 – Bu kanunun tatbikı tarzı Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelik ile tespit olunur.¹³

Madde 76 – (Değişik: 10/6/1959 - 7343/1 md.)

6, 7, 8 inci fasıllarda yazılı müesseseler ve emvali ile 9 uncu fasılda yazılı eşyadan Milli Müdafaa Mükellefiyeti tatbik edilenlere el koymadan evvel bunları işletenler veya mümessilleri ve bunlar bulunmazsa bağlı olduğu veya en yakın muhtar ve ihtiyar heyeti huzurunda mevcut tesisat, malzeme ve mamur ve mahsuller bir deftere yazılarak tesbit ve ziri sayımda bulunanlara imza ettirilir.

Bunun bir sureti komisyona, bir sureti de alakalıya verilir.

Madde 77 – Aşağıda yazılı kanunlar kaldırılmıştır:

- I - 28 Ağustos 1305 tarihli vesaiti nakliyei askeriye kanunu,
- II - 28 Ağustos 1305 tarihli vesaiti nakliyei askeriye kanununa müzeyyel 29 Eylül 1327 ve 14 Şubat 1327, 11 Teşrinievvel 1333 tarihli kanunlar,
- III - 872 numaralı ve 30 Mayıs 1926 tarihli kanun.
- IV - Tedariki vesaiti nakliye komisyonlarının sureti teşekkülü hakkında 1506 numaralı ve 2 Haziran 1929 tarihli kanun,
- V - Tekalifi harbiyenin sureti tarhı hakkında 14 Temmuz 1330 tarihli kanun ile buna müzeyyel 8 Nisan 1334 tarihli kanun,
- VI - Seferberlikte vaziyet edilecek emakin ve mebanı hakkında 7 Mart 1332 tarihli kanun,
- VII - Vesaiti nakliyei bahriyenin sureti tedariki hakkında 12 Mart 1332 tarihli kanun,

Madde 78 – Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 79 – Bu kanunun hükümlerini İcra Vekilleri Heyeti yürütür.

¹³ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 15 inci maddesiyle, bu maddede yer alan “neşri tarihinden itibaren bir sene zarfında tanzim olunacak bir Nizamname” ibaresi “Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelik” şeklinde değiştirilmiştir.

**3634 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN MEVZUATIN VEYA
ANAYASA MAHKEMESİ İPTAL KARARLARININ YÜRÜRLÜĞE
GİRİŞ TARİHLERİNİ GÖSTERİR LİSTE**

Değiştiren Kanunun/ KHK'nin veya İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararının Numarası	3634 Sayılı Kanunun Değişen veya İptal Edilen Maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
3780	22	26/1/1940
4112	27	25/9/1941
4130	68	3/12/1941
4655	46, 47	14/8/1944
4710	11, 17, 19	11/4/1945
5435		22/1/1983
6245	26	1/3/1954
7343	25, 27, 28, 52, 76	16/6/1959
4701	6	7/7/2001
5728	64, 65, 67, 68, 69, 70, 71	8/2/2008
6000	3, 38, 39	30/6/2010
6336	2	30/6/2012
KHK/700	1, 4, 10, 30, 36, 38, 40, 41, 51, 55, 75	24/6/2018 tarihinde birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihte (9/7/2018)